
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

УДК 373.3:[331.102.31:7]

DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-3-53-60

Бобро А. А.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
bobro.aa@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-9405-8988

Гордієнко Т. В.

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
hordiienko.tv@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-4662-1895

Долматова М. П.

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
dolmatova.mp@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-8116-5952

**ВИКОРИСТАННЯ У РОБОТІ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ З ЕЛЕМЕНТАМИ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ ТА АПЛІКАЦІЇ**

У статті розкрито потенціал використання казкотерапії англійською мовою у поєднанні з елементами театралізації та аплікації у процесі навчання молодших школярів. Авторами обґрунтовано доцільність інтеграції казкових сюжетів, театральної діяльності та художньої творчості у структуру сучасного уроку англійської мови в контексті реалізації діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, передбачених Концепцією Нової української школи.

Розглянуто психолого-педагогічні засади казкотерапії як форми емоційного та мовного розвитку дитини. Театралізація проаналізована як інструмент розвитку комунікативних навичок та емоційного інтелекту, а аплікація – як засіб візуалізації лексики, стимуляції мовлення та формування міжпредметних зв'язків. У статті представлено опис експериментальної методики, яка включає послідовність проведення інтегрованого заняття з використанням казки, театральної гри та творчих завдань.

Запропоновано модель інтегрованої методики казкотерапії англійською мовою з елементами театралізації та Аплікації «Fairy-Art-Design-English», яка спрямована на розвиток комунікативної та емоційної компетентностей молодших школярів згідно з засадами Нової української школи (НУШ). Підтверджено ефективність запропонованої методики у підвищенні мовленнєвої активності учнів, формуванні позитивної мотивації до вивчення англійської мови та зниженні емоційного бар'єра у спілкуванні. Виявлено, що поєднання елементів казкотерапії з театралізацією та аплікацією сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку

їхньої креативності та емоційної чутливості. Стаття адресована вчителям англійської мови, педагогам початкової школи, методистам та науковцям, зацікавленим у впровадженні інноваційних підходів у початковій освіті.

Ключові слова: казкотерапія, англійська мова, театралізація, аплікація, емоційний розвиток, розвиток мовлення, казкові сюжети, арт-педагогіка, міжпредметна інтеграція.

Постановка проблеми. Сучасна початкова освіта потребує ефективних, інтегрованих методів навчання, які не лише сприяють засвоєнню іноземної мови, а й забезпечують емоційно-психологічну підтримку дитини. Особливої актуальності набуває застосування казкотерапії, що поєднує в собі розвиток мовленнєвих навичок та емоційного інтелекту. Проте, недостатньо досліджено, як саме казкотерапія англійською мовою у поєднанні з театралізацією та аплікацією може стати інструментом не лише мовної, а й особистісної, соціальної адаптації молодших школярів.

Проблема полягає в тому, що традиційні методи викладання англійської мови часто ігнорують індивідуальні психологічні особливості дітей, не залучають їх до творчої діяльності, що знижує мотивацію та ефективність навчального процесу. У зв'язку з цим виникає потреба у науковому обґрунтуванні й практичному впровадженні інтегративних методик, які базуються на казкотерапевтичному підході, театральній діяльності та художньо-творчій активності дітей.

Актуальність проблеми зумовлена потребою в гармонійному розвитку дитини в умовах Нової української школи, де особистісно орієнтоване, діяльнісне навчання має бути в центрі уваги педагогів. Дослідження зазначеної проблематики має вагоме значення як для теоретиків, так і для практиків освіти, адже дозволяє не лише оновити зміст навчання, а й покращити психоемоційний клімат у класі та сформувати в учнів позитивну мотивацію до вивчення англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання технологій арт-терапії на уроках англійської мови в початковій школі розглядалася у різних аспектах низкою вчених Т. В. Кравчина (використання інтерпретації іншомовного тексту, казкотерапія), І. В. Ващук (комунікативні арт-терапії, казкотерапія, психодрама), О. І. Титаренко (імаготерапія, казко терапія, анімалотерапія), І. В. Бабій (засоби народної педагогіки у арт-терапії) та інші [1; 2; 6; 8]. Так Олена Монке запропонувала інтеграцію казкотерапії та тілесно-орієнтованих вправ для зниження тривожності у дошкільників, але не торкнулася навчання мови. Казачинер О. С. адаптувала казкотерапію для дітей з ООП, зосереджуючись на соціалізації та навчанні, але без театралізації чи аплікації як форм комунікації [5]. Єременко І. В. показала, що казкотерапія допомагає дітям з ASD у розвитку мовлення та емоційної регуляції, однак акцентувала лише читання та інтеракцію, без структурування англомовного середовища [4]. Інші дослідження (Куцин, 2019; Компанець, 2018) доводять, що казкотерапія розвиває мовну активність та здоров'язберігаючу компетентність, але їх підхід був мовно-нейтральний – не сфокусований на англійську та аплікацію [6, 8].

Незважаючи на наявність певної кількості публікацій присвячених цьому питанню, у вітчизняних дослідженнях все ще існують проблемні аспекти. Існує багато обґрунтувань щодо ефективності казкотерапії, іноді з театралізацією або тілесними практиками, але явно відсутні дослідження, що охоплюють комплексну методику, що об'єднує англійськомовну казкотерапію, театралізацію та аплікацію у навчально-виховному процесі початкової школи.

Мета статті – розробити модель інтегрованої методики казкотерапії англійською мовою з елементами театралізації та аплікації як інструменту розвитку комунікативної та емоційної компетентностей молодших школярів у контексті Нової української школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній освітній парадигмі особливе значення надається впровадженню інтегрованих методів, які поєднують

навчання з елементами гри, мистецтва та психолого-педагогічного впливу. Саме таким методом є казкотерапія, яка у поєднанні з театралізацією та аплікацією може стати ефективним інструментом навчання англійської мови у молодшій школі. Зростає потреба у таких методиках, що поєднують когнітивний, емоційний і творчий розвиток дитини. Казкотерапія, як метод впливу через символічний зміст казки, набуває особливої цінності у роботі з молодшими школярами, оскільки відповідає їх віковим особливостям, мисленню, потребі у грі, фантазії, безпечному емоційному середовищі [5, с. 12]. Її поєднання з англійською мовою відкриває широкі можливості не лише для засвоєння мовного матеріалу, але й для формування емоційної компетентності, адже відбувається зниження мовного бар'єра через знайомі образи та сюжетну лінію; зростає мотивація до мовлення: діти бажають говорити, щоб взаємодіяти з персонажами; засвоєння лексики та граматики відбувається у природному контексті, без прямого заучування; розвиток комунікативних навичок відбувається у безпечному, ігровому форматі; формується емоційна грамотність через аналіз поведінки героїв, розвиток емпатії [9, с. 15].

Герасименко Н.О. виділяє такі додаткові ефекти від театралізації:

- інсценізація розвиває навички усного мовлення, інтонації, артикуляції;
- групова робота навчає співпраці, діалогу, слухання;
- використання тіла (жести, міміка) підтримує запам'ятовування фраз;
- перевтілення у героя дозволяє дитині подолати сором'язливість та внутрішні блоки [3, с. 72].

Аплікації ж дозволяють візуалізувати лексику, коли учні створюють власних персонажів, предмети, сцени казки; відбувається мовленнєва активізація, діти коментують процес, використовують назви кольорів, дій, форм; розвивається дрібна моторика, що позитивно впливає на мовлення та мислення. Це дозволяє переосмислити сюжет через творчість, так діти глибше розуміють мораль казки [11, с. 70].

Поєднання цих трьох елементів забезпечує інтегративне навчання, де мова засвоюється не як ізольований предмет, а як засіб самовираження, гри, спілкування, створення. Це сприяє формуванню цілісної, емоційно врівноваженої, творчої особистості, здатної до ефективного міжкультурного діалогу вже в початковій школі.

Казкотерапія як педагогічна технологія ґрунтується на здатності казки впливати на емоційну сферу дитини, формувати морально-етичні орієнтири та стимулювати мовленнєву активність. Дослідження сучасних вітчизняних (Герасименко Н. О., Казачинер О. С.) та зарубіжних науковців (Smith J., Monke A.) свідчать, що використання казкових сюжетів у навчальному процесі сприяє глибшому засвоєнню лексики, зниженню психологічного бар'єра у спілкуванні, розвитку творчого мислення [10, с. 50].

Театралізація забезпечує залучення дітей до рольової гри, що активізує усне мовлення, допомагає опанувати інтонаційну структуру мови, розвиває невербальні комунікативні навички. Аплікація як вид образотворчої діяльності не лише сприяє розвитку дрібної моторики та креативності, але й виступає додатковим інструментом для повторення та закріплення лексики, опрацювання мовних структур, залучення візуального каналу сприйняття [2, с. 5].

Інтеграція казкових сюжетів, театральної діяльності та художньої творчості у структуру сучасного уроку англійської мови є надзвичайно доцільною в умовах реалізації діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, визначених Концепцією Нової української школи (НУШ).

По-перше, це відповідає діяльнісному підходу, адже казка, театр та аплікація створюють умови для активної взаємодії учнів з навчальним матеріалом, учні діють, творять, моделюють ситуації, а не просто запам'ятовують; театралізація сприяє використанню лексики в реальному контексті, що підвищує мотивацію та ефективність засвоєння; аплікації та малювання дозволяють візуалізувати зміст казки, що підтримує роботу з різними типами сприйняття (аудіальне, візуальне, кінестетичне).

По-друге, реалізовується особистісно орієнтований підхід, адже такі форми роботи враховують інтереси, емоції та індивідуальні особливості дитини, казка має

виховний і терапевтичний потенціал, сприяє формуванню емоційного інтелекту, театралізація розвиває впевненість у собі, емоційну відкритість і комунікативні навички, художня творчість дозволяє самовираження і прояв особистого ставлення до теми.

По-третє, спрацьовують міжпредметні зв'язки, адже поєднання мовного, художнього та театрального компонентів формує цілісний освітній простір, англійська мова інтегрується з «Дизайном і технологіями» та театральним мистецтвом, реалізується принцип «навчання через гру», що є ключовим у початковій школі, діти бачать практичну користь знань і формують життєві компетентності, як-от: співпраця, вирішення проблем, самостійність.

І, по четверте, реалізація такої методики сприятиме психологічному комфорту, адже казкова атмосфера створює дружнє навчальне середовище, де дитина не боїться помилок, сприяє зниженню мовного бар'єру, активізує емоційну пам'ять, що покращує запам'ятовування слів та конструкцій.

Ми впевнені, що інтеграція казкових, театральних та творчих елементів відповідає ключовим принципам НУШ – формуванню компетентнісного, діяльнісного, креативного учня. Це не лише ефективний спосіб вивчення англійської мови, а й важливий інструмент розвитку особистості молодшого школяра.

Пропонуємо модель інтегрованої методики казкотерапії англійською мовою з елементами театралізації та аплікації «Fairy-Art-Design-English», яка спрямована на розвиток комунікативної та емоційної компетентностей молодших школярів згідно з засадами Нової української школи (НУШ) (Рис. 1). Метою є розвиток комунікативної та емоційної компетентностей молодших школярів через інтеграцію казкотерапії, театралізації та художньої творчості на уроках англійської мови.

Рис. 1. Інтегрована модель «Fairy-Art-Design-English»

Виділяємо такі компоненти моделі:

1. *Казкотерапевтичний компонент (Fairy-Tale Therapy)* включає використання адаптованих англomовних казок із морально-етичним навантаженням, читання, слухання, обговорення казкових ситуацій, аналіз персонажів, емоцій, рішень.

2. *Театральний компонент (Drama-Based Learning)* включає інсценізацію уривків казки, рольові ігри, міні-вистави англійською, розвиток інтонації, міміки, жестів, невербального спілкування.

3. *Аплікаційно-художній компонент (Creative Design)* включає створення ілюстрацій, колажів, масок, декорацій, візуалізацію емоцій персонажів, поєднання «Дизайну і технологій» з лексичними темами (наприклад, "emotions", "animals", "seasons").

У процесі реалізації методики казкотерапії на уроках англійської мови заняття будувалися за наступною структурою:

1. *Мотиваційний етап* – коротке введення в тему казки, актуалізація лексики за допомогою карток, малюнків, запитань;

2. *Слухання або читання адаптованої казки англійською мовою*, з подальшим її обговоренням;

3. *Театралізація* – розігрування сценки з розподілом ролей, з опорою на репліки персонажів;

4. *Аплікація* – створення аплікацій за мотивами казки (герої, предмети, локації), супроводжене мовленням англійською;

5. *Рефлексія* – обговорення у парах або групах (What did you like? Who was your favourite character? What did we make today?).

Практика показала, що така методика дозволяє активізувати всі канали сприйняття (слуховий, зоровий, кінестетичний), підвищити рівень володіння лексичним та граматичним матеріалом, забезпечити комфортне мовне середовище для дитини, формувати позитивне ставлення до вивчення англійської мови, сприяти психоемоційній рівновазі дитини та розкриттю її особистого потенціалу.

Для успішної реалізації методики ми рекомендуємо добирати казковий матеріал відповідно до вікових та мовних особливостей учнів, використовувати автентичні та адаптовані тексти, готувати візуальні опори (ілюстрації, шаблони для аплікацій), створювати атмосферу доброзичливості та співпраці на заняттях, залучати дітей до обговорення, створення власних казок.

Модель інтегрованої методики казкотерапії англійською мовою з елементами театралізації та аплікації «Fairy-Art-Design-English» пропонуємо реалізовувати за такими етапами (табл. 1):

Таблиця 1

Етапи реалізації інтегрованої моделі «Fairy-Art-Design-English»

Етап	Зміст діяльності	Методи
1. Мотиваційний	Створення емоційного налаштування, перегляд ілюстрацій, слухання казки.	Storytelling, Brainstorming
2. Комунікативний	Обговорення персонажів, опис ситуацій, висловлення думок англійською.	Think-Pair-Share, Question Circles
3. Театрально-ігровий	Інсценізація казки, розподіл ролей, репетиція.	Role Play, Puppet Show
4. Художньо-творчий	Аплікація персонажів, створення декорацій, спільні творчі проєкти.	Crafting, Collaborative Art
5. Рефлексивний	Висловлення емоцій, підсумок уроку, оцінювання себе та друзів.	Emotional Wheel, Exit Tickets

Очікувані результати вбачаємо у сформованих комунікативних та емоційних компетентностях, що включатимуть уміння використання мовних структур у природному контексті, активне говоріння та слухання в інтерактивних форматах, розпізнавання, вербалізацію та регулювання емоцій, емпатію, співпереживання, моральні оцінки поведінки персонажів.

Беззастережно, що інтегрована модель «Fairy-Art-Design-English» є ефективним інструментом сучасного вчителя, що відповідає духу НУШ і створює простір радості, безпеки й розвитку для кожного учня, сприяє компетентнісному підходу (мовна, емоційно-етична, мистецька компетентності) та включає ігрові та діяльнісні методи, особистісно орієнтоване середовище та інтеграцію міжпредметних зв'язків

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, казкотерапія англійською мовою є ефективним інструментом розвитку як комунікативних навичок (говоріння, слухання, розуміння), так і емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку. Через метафори, образи та моральний зміст казок діти краще усвідомлюють емоції, мотиви поведінки, етику спілкування.

Інтеграція театралізації в освітній процес дозволяє створити сприятливе середовище для реалізації принципу "learning by doing" – навчання через дію. Інсценізація сприяє зняттю мовного бар'єру, розвитку невербальної комунікації та підвищенню мовної активності учнів.

Художня творчість (аплікація, малювання) є не лише візуальною підтримкою навчання, а й дієвим засобом залучення учнів до мовної діяльності через образотворчі асоціації. Вона сприяє креативному самовираженню та зміцнює емоційний зв'язок з темою.

Реалізація цієї методики відповідає вимогам Концепції Нової української школи, зокрема її діяльнісному, особистісно орієнтованому та інтегративному підходам. Це формує стійку мотивацію до вивчення англійської мови, залучає учнів до активної співпраці та сприяє формуванню життєвих компетентностей.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні впливу методики на дітей з особливими освітніми потребами, зокрема щодо розвитку емоційної чутливості та мовлення.

Література

1. Бабій І. В. Теорія і практика арт-терапії. Навчально-методичний комплекс. Умань: Алмі, 2014. 75 с.
2. Ващук Г. І. Використання арт-технологій на уроках англійської мови. Кам'янець-Подільський НВК №16. 2016. С. 5.
3. Герасименко Н. О. Казкотерапія та театралізація на уроках англійської мови : монографія. Київ : Освітнянський простір, 2022. 184 с.
4. Єременко І. В. Англійська казкотерапія для дітей з ASD : педагогічне дослідження. *Народна педагогіка*. 2023. № 4. С. 33–48.
5. Казачинер О. С. Казкотерапія для дітей з особливими освітніми потребами : навч. посіб. Харків : ПРАНА, 2020. 52 с.
6. Компанець О. П. Арт-підхід у початковій школі : практика та досвід. Київ : Освіта, 2018. 192 с.
7. Кравчина Т. В. Арт-технології на заняттях з англійської мови. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота* / гол. ред. І. В. Козубовська. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. Вип. 1 (38). С. 161–164.
8. Куцин М. Г. Казкотерапевтичні методи в навчанні молодших школярів : монографія. Львів : Новий світ, 2019. 208 с.
9. Johnson L. Integrating storytelling and crafts in language learning. *Journal of Educational Methods*. 2022. Vol. 8, No 1. P. 12–28.
10. Monke A. Fairy-tale therapy with movement integration for young learners : research article. *International Journal of Early Childhood Education*. 2023. Vol. 15, No 2. P. 45–60.
11. Pavlo Y. Art and language integration in primary education : case study. *Education Today*. 2020. № 3. P. 67–79.
12. Smith J. Drama activities in ESL classrooms : a practical guide. New-York : Routledge, 2021. 56 p.

References

1. Babii, I. V. (2014). *Teoriia i praktyka art-terapii. Navchalno-metodychnyi kompleks* [Theory and practice of art therapy. Educational and methodological complex]. Uman: Almi [in Ukrainian].
2. Vashchuk, H. I. (2016). *Vykorystannia art-tekhnologii na urokakh anhliiskoi movy* [Use of art technologies in English lessons]. Kamianets-Podilskyi NVK No. 16, 5 [in Ukrainian].
3. Herasymenko, N. O. (2022). *Kazkoterapiia ta teatralizatsiia na urokakh anhliiskoi movy* [Fairy-tale therapy and dramatization in English lessons]. Kyiv: Osvitianskyi prostir [in Ukrainian].
4. Yeremenko, I. V. (2023). Anhlovna kazkoterapiia dlia ditei z ASD: Pedagogichne doslidzhennia [English-language fairy-tale therapy for children with ASD: A pedagogical study]. *Narodna pedahohika – Folk Pedagogy*, (4), 33–48 [in Ukrainian].
5. Kazachyner, O. S. (2020). *Kazkoterapiia dlia ditei z osoblyvymy osvithnyimi potrebamy* [Fairy-tale therapy for children with special educational needs]. Kharkiv: PRANA [in Ukrainian].
6. Kompanets, O. P. (2018). *Art-pidkhyd u pochatkovii shkoli: Praktyka ta dosvid* [Art approach in primary school: Practice and experience]. Kyiv: Osvita [in Ukrainian].
7. Kravchyna, T. V. (2016). Art-tekhnologii na zaniattiakh z anhliiskoi movy [Art technologies in English language lessons]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: Seriya: Pedahohika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University: Pedagogy. Social Work Series*, 1(38), 161–164 [in Ukrainian].
8. Kutsyn, M. H. (2019). *Kazkoterapevtychni metody v navchanni molodshykh shkoliariv* [Fairy-tale therapy methods in teaching primary school children]. Lviv: Novyi svit [in Ukrainian].
9. Johnson, L. (2022). Integrating storytelling and crafts in language learning. *Journal of Educational Methods*, 8, 1, 12–28 [in English].
10. Monke, A. (2023). Fairytale therapy with movement integration for young learners: research article. *International Journal of Early Childhood Education*, 15, 2., 45–60 [in English].
11. Pavlo, Y. (2020). Art and language integration in primary education : case study. *Education Today*, 3, 67–79 [in English].
12. Smith, J. *Drama activities in ESL classrooms: a practical guide*. New York : Routledge [in English].

Bobro A.

Associate Professor, Department of Pedagogy,
Primary Education, Psychology, and Management
Nizhyn State University named after Mykola Hohol
bobro.aa@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-9405-8988

Hordiienko T.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department
of Pedagogy, Primary Education and Educational Management
Nizhyn Mykola Gogol State University
hordiienko.tv@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-4662-1895

Dolmatova M.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
of the Applied Linguistics Department
Nizhyn Mykola Gogol State University
dolmatova.mp@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-8116-5952

USE OF FAIRYTALE THERAPY IN ENGLISH WITH ELEMENTS OF THEATERIZATION AND APPLICATION IN WORKING WITH YOUNGER SCHOOLCHILDREN

The article reveals the potential of using fairy tale therapy in English in combination with elements of dramatization and application in the process of teaching younger schoolchildren. The authors substantiate the feasibility of integrating fairy tale plots, theatrical activity and artistic creativity into the structure of a modern English lesson in the context of implementing activity-based and personally oriented approaches provided for by the Concept of the New Ukrainian School.

The psychological and pedagogical principles of fairy tale therapy as a form of emotional and language development of a child are considered. Theatricalization is analyzed as a tool for developing communication skills and emotional intelligence, and application is considered as a means of visualizing vocabulary, stimulating speech and forming interdisciplinary connections. The article presents a description of the experimental methodology, which includes the sequence of conducting an integrated lesson using a fairy tale, theatrical play and creative tasks.

A model of an integrated methodology of fairy tale therapy in English with elements of dramatization and the Application "Fairy-Art-Design-English" is proposed, which is aimed at developing communicative and emotional competencies of younger schoolchildren in accordance with the principles of the New Ukrainian School (NUS). The effectiveness of the proposed methodology in increasing students' speech activity, forming positive motivation for learning English, and reducing the emotional barrier in communication is confirmed. It was found that the combination of elements of fairy tale therapy with dramatization and application contributes to the activation of students' cognitive activity, the development of their creativity and emotional sensitivity. The article is addressed to English teachers, primary school teachers, methodologists and scientists interested in implementing innovative approaches in primary education.

Key words: fairy tale therapy, English language, theater, application, emotional development, speech development, fairy tale plots, art pedagogy, interdisciplinary integration.